

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА
«ЕКОНОМІКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ БІЗНЕСУ»

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ: Другий (магістерський) рівень
СТУПІНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ: Магістр
ГАЛУЗІ ЗНАНЬ: 07 «Управління та адміністрування»
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ: 076 «Підприємництво та торгівля»

ЗАТВЕРДЖЕНО ВЧЕНОЮ РАДОЮ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОГО
ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Голова вченої ради

Володимир КРОПІВНИЙ
(протокол № 10 від «26» 00 2023 р.)

Освітньо-професійна програма вводиться у дію
з «01» вересня 2023 р.

Ректор

Володимир КРОПІВНИЙ

ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ
освітньо-професійної програми
«Економіка та організація бізнесу»

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Другий (магістерський)

СТУПІНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ:

Магістр

ГАЛУЗІ ЗНАНЬ

07 «Управління та адміністрування»

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

076 «Підприємництво та торгівля»

РОЗРОБЛЕНО І СХВАЛЕНО:

Науково-методичною комісією спеціальності 076 «Підприємництво та торгівля»

Протокол № 2
від «08» 06 2023 р.

Голова НМК спеціальності

 Ірина ЖУРИЛО

РЕКОМЕНДОВАНО:

Науково-методичною радою економічного факультету

Протокол № 3
від «16» 06 2023 р.

Голова НМР факультету

 Наталія ШАЛІМОВА

РЕКОМЕНДОВАНО:

Науково-методичною радою університету

Протокол № 41
від «21» 06 2023 р.

Голова НМР університету

 Олександр ЛЕВЧЕНКО

ПОГОДЖЕНО:

Проректор з науково-педагогічної роботи Центральноукраїнського національного технічного університету

«06» 06 2023 р. Андрій КИРИЧЕНКО

Ректор Центральноукраїнського національного технічного університету

«06» 06 2023 р. Володимир КРОПІВНИЙ

I. Преамбула

Освітньо-професійна програма (ОПП) «Економіка та організація бізнесу» є документом, що регламентує основні вимоги ЦНТУ (нормативні, компетентнісні, кваліфікаційні, організаційні, навчальні, методичні тощо) до процесу підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 076 «Підприємництво та торгівля» галузі знань 07 «Управління та адміністрування».

Метою ОПП є підготовка висококваліфікованих фахівців з підприємництва, торгівлі та біржової діяльності, які володіють теоретичними і практичними знаннями щодо розвитку підприємництва, торгівлі та біржових операцій, методами забезпечення ефективного функціонування суб'єкта господарювання, підвищення його прибутковості та конкурентоспроможності, мають необхідні компетентності у сфері економіки та організації бізнесу, захисту від підприємницьких ризиків, що дозволяє на практиці ефективно виконувати організаційні, економічні, управлінські, інформаційно-комунікаційні, аналітичні, контрольні, планові, прогностичні, проектувальні, експертно-консалтингові та інноваційно-дослідні функції щодо організації та ведення підприємницької справи.

Освітньо-професійну програму «Економіка та організація бізнесу» розроблено робочою групою фахівців кафедри економіки та підприємництва ЦНТУ у складі:

1. *Журило Ірина Валентинівна*, кандидат економічних наук, доцент (гарант освітньо-професійної програми);
2. *Зайченко Володимир Васильович*, доктор економічних наук, доцент;
3. *Чумаченко Ольга Сергіївна*, кандидат технічних наук, доцент.

У процесі розробки ОПП враховано вимоги нормативних актів України (Закону України «Про вищу освіту» № 1556-VII від 01.07.2014 (із змінами); Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти, затверджених постановою Кабінету Міністрів України №1187 від 30.12.2015 (із змінами); Національного класифікатору України (Класифікатор професій ДК 003:2010 затверджений Наказом Держспоживстандарту України №327 від 28.07.2010 (із змінами); Класифікатору видів економічної діяльності ДК 009:2010, прийнятого Наказом Держспоживстандарту України № 457 від 11.10.2010 (із змінами); Національної рамки кваліфікацій, затвердженої постановою КМУ №1341 від 23.11.2011 (із змінами); Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого постановою КМУ №266 від 29.04.2015, Стандарту вищої освіти за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» для другого (магістерського) рівня вищої освіти, затвердженого Наказом Міністерства освіти і науки України №961 від 10.07.2019 та професійних стандартів (Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG)).

Освітньо-професійну програму «Економіка та організація бізнесу» другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 076 «Підприємництво та торгівля» галузі знань 07 «Управління та адміністрування», було розглянуто та схвалено Науково-методичною комісією спеціальності 076 «Підприємництво, та торгівля» (протокол № 2 від «08» 06 2023 р.), Науково-методичною

радою ЦНТУ (протокол № 4 від «21» 06 2023 р.), затверджено та уведено у дію «01» 09 2023 р. у відповідності до рішення вченої ради університету від «26» 06 2023 р. (протокол № 10).

Рецензії-відгуки зовнішніх стейкхолдерів:

1. *Гавриленко Олександр* – директор Агенції регіонального розвитку Кіровоградської області;
2. *Красногорова Тетяна* – директор Кіровоградської філії СП ТОВ «Ріф-1»;
3. *Казарян Микола* – директор ТОВ «Фірма «Газда», м. Кропивницький.

Умовні позначення, що застосовуються у програмі:

ОПП – освітньо-професійна програма

ЦНТУ – Центральноукраїнський національний технічний університет

НРК – національна рамка кваліфікацій

ЄКТС – європейська кредитна трансферно-накопичувальна система

ЗК – загальні компетентності

СК – спеціальні компетентності

РН – результати навчання

ВНЗ – вищий навчальний заклад

ЗНО – зовнішнє незалежне оцінювання

II. Загальна характеристика

Рівень освіти	вищої	Другий (магістерський) рівень FQ-EHEA – 2 цикл, EQF-LLL – 7 рівень, НРК – 8 рівень
Ступінь освіти	вищої	Магістр
Галузь знань		07 Управління та адміністрування
Спеціальність		076 Підприємництво та торгівля
Обмеження щодо форм навчання		Немає
Освітня кваліфікація		Магістр підприємництва, торгівлі та біржової діяльності за ОПП «Економіка та організація бізнесу»
Кваліфікація дипломі	в	Магістр підприємництва, торгівлі та біржової діяльності (Освітня програма «Економіка та організація бізнесу»)
Опис предметної області		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Об'єкти вивчення: діяльність суб'єктів господарювання підприємницьких, торговельних та/або біржових структур з виробництва та обігу товарів і послуг, яка здійснюється з метою забезпечення їх ефективного управління і розвитку. ▪ Цілі навчання: підготовка фахівців, здатних розв'язувати складні завдання і проблеми у галузі підприємництва, торгівлі та біржової діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій за невизначених умов і вимог. ▪ Теоретичний зміст предметної області: теоретико-методологічні, науково-методичні і прикладні засади підприємницької, торговельної та біржової діяльності, які забезпечують прийняття обґрунтованих професійних рішень. ▪ Методи, методики та технології: система інноваційних методів, професійних методик та технологій управління. ▪ Інструменти та обладнання: інформаційно-комунікаційні системи, прилади та обладнання (комп'ютерна техніка, пакети прикладних програм, програмні продукти тощо).
Академічні права випускників		Продовження освіти за третім (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти: вступити до аспірантури з економічних та управлінських спеціальностей (навчання за програмою другого циклу FQ-EHEA, 7 рівня EQF-LLL та 7 рівня НРК). Набуття додаткових кваліфікацій в системі післядипломної освіти.

Працевлаштування випускників (для регульованих професій обов'язково)	<p>Випускники освітньо-професійної програми з економіки та організації бізнесу можуть працювати на посадах топ-менеджменту підприємств, організацій та установ, зокрема: керівника підприємства або підрозділу; комерційного директора; начальника фінансово-економічної служби; заступника директора з економічних питань та питань стратегічного розвитку; керівника проектів і програм (інноваційних, інвестиційних, соціально-економічних тощо); керівника економічних, фінансових та адміністративних підрозділів; радника з економічних питань та питань підприємництва (в органах державної влади); займатися експертно-консалтинговою діяльністю тощо, а також організувати й очолити власну підприємницьку справу.</p> <p>Випускники освітньо-професійної програми з економіки та організації бізнесу, крім вище перелічених, можуть також обіймати посади, пов'язані із науково-дослідною та освітньою діяльністю; продовжувати освіту за третім (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти / PhD: вступити до аспірантури з економічних та управлінських спеціальностей (навчання за програмою третього циклу FQ-EHEA, 8 рівня EQF-LLL та 8 рівня НРК).</p>
---	---

III. Обсяг кредитів ЄКТС, необхідний для здобуття відповідного ступеня вищої освіти

Обсяг освітньо-професійної програми підготовки магістра на основі освітнього ступеня бакалавра становить 90 кредитів ЄКТС. Термін навчання для денної та заочної форм – один рік 4 місяці.

Обсяг кредитів ЄКТС для здобуття ступеня магістра зі спеціальності
076 «Підприємництво та торгівля»

Програми та цикли підготовки	Кількість кредитів ЄКТС
Освітньо-професійна програма	90
Цикл професійної підготовки	90 (100%)
у тому числі варіативна складова	23 (25,6%)
Цикл практичної підготовки та державна атестація	30 (33,3%)

Вибіркова складова освітньо-професійної програми складається з: МАГ-МАЙНОР – умовна назва навчальних дисциплін, які обираються студентами для включення до свого індивідуального навчального плану та які відображають його інтереси, вподобання та плани на майбутнє працевлаштування. Дисципліни МАГ-МАЙНОР є обов'язковими для вибору студентами і входять до загального обсягу кредитів ЄКТС за освітньо-професійною програмою підготовки магістрів. Загальний обсяг МАГ-МАЙНОР складає 23 кредити ЄКТС (12 кредитів у першому семестрі, 7 – у другому та 4 – у третьому).

IV. Перелік компетентностей випускника

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі підприємництва і торгівлі або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій за невизначених умов і вимог.
Загальні компетентності	<p>ЗК 1. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).</p> <p>ЗК 2. Здатність адаптуватися та проявляти ініціативу і самостійність в новій ситуації.</p> <p>ЗК 3. Вміння виявляти, ставити, вирішувати проблеми та приймати обґрунтовані рішення.</p> <p>ЗК 4. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.</p> <p>ЗК 5. Здатність до ефективної внутрішньої та зовнішньої комунікації.</p> <p>ЗК 6. Наполегливість та відповідальність щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.</p> <p>ЗК 7. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.</p>
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	<p>СК 1. Здатність розробляти та реалізовувати стратегію розвитку підприємницьких і торговельних структур.</p> <p>СК 2. Здатність проводити оцінювання продукції, товарів і послуг в підприємницькій і торговельній діяльності.</p> <p>СК 3. Здатність до ефективного управління діяльністю суб'єктів господарювання в сфері підприємництва та торгівлі.</p> <p>СК 4. Здатність до вирішення проблемних питань і прийняття управлінських рішень у професійній діяльності.</p> <p>СК 5. Здатність до ініціювання та реалізації інноваційних проектів у підприємницькій і торговельній діяльності.</p> <p>СК 6. Здатність планувати і проводити наукові дослідження з використанням теоретичних та прикладних досягнень в сфері підприємництва і торгівлі.</p> <p>СК 7. Здатність вирішувати задачі прогнозування процесів розвитку підприємницьких і торговельних структур із використанням економіко-математичних методів та інформаційних технологій.</p>

З метою забезпечення кореляції визначених компетентностей з класифікацією компетентностей НРК використовується матриця відповідності визначених компетентностей та дескрипторів НРК, яка є інформаційним додатком (Таблиця 1 Пояснювальної записки).

V. Нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання

Програмні результати навчання:

РН 1. Уміти продукувати нові ідеї щодо організації, розвитку та забезпечення діяльності підприємницьких і торговельних структур.

РН 2. Вміти адаптуватися і проявляти ініціативу й самостійність в ситуаціях, які виникають у діяльності підприємницьких та торговельних структур за умов невизначеності та ризиків.

РН 3. Визначати, аналізувати проблеми підприємництва і торговельної діяльності та розробляти заходи щодо їх вирішення.

РН 4. Вміти розробляти заходи матеріального і морального заохочення та застосовувати інші інструменти мотивування персоналу й партнерів для досягнення поставленої мети.

РН 5. Застосовувати бізнес-комунікації для підтримки взаємодії з представниками різних професійних груп, із внутрішнім і зовнішнім середовищем суб'єкта господарювання у сфері підприємництва та торгівлі.

РН 6. Виявляти наполегливість і відповідальність у прагненні досягти цілей підприємницької та/або інших видів діяльності.

РН 7. Вміти розробляти та впроваджувати заходи для забезпечення якості виконуваних робіт і визначати їх ефективність.

РН 8. Вміти розроблювати і впроваджувати стратегічні плани розвитку підприємницьких і торговельних структур.

РН 9. Виявляти навички вибору методів та інструментальних засобів стратегічного управління їх діяльністю.

РН 10. Уміти оцінювати за різними параметрами продукцію, товари, послуги, а також процеси, що відбуваються у підприємницьких і торговельних структурах та робити відповідні висновки для прийняття управлінських рішень.

РН 11. Розробляти і приймати рішення, спрямовані на забезпечення ефективності діяльності суб'єктів господарювання у сфері підприємницької та торговельної діяльності.

РН 12. Здійснювати фінансово-економічний аналіз господарської діяльності підприємства і знаходити оптимальні шляхи підвищення ефективності його діяльності.

РН 13. Використовувати інформаційні технології у бізнесі а також організовувати і виконувати ділові операції та угоди із застосуванням електронних засобів.

РН 14. Здійснювати теоретичні та прикладні дослідження у сфері підприємницької і торговельної діяльності з використанням сучасних методів та технологій.

РН 15. Вміти застосовувати інструменти конкурентного аналізу, досліджувати та підвищувати рівень конкурентоспроможності суб'єкта господарювання.

РН 16. Вміти вирішувати проблемні питання, що виникають у діяльності підприємницьких і торговельних структур за умов невизначеності та ризиків.

PH 17. Виявляти базові уміння в дослідженні й аналізі ризиків і загроз у підприємстві й торговельній діяльності.

PH 18. Володіти навичками планування та організації заходів щодо забезпечення економічної безпеки суб'єкта господарювання.

PH 19. Застосовувати нормативну документацію, національні та міжнародні законодавчі акти з питань підприємництва і торгівлі.

PH 20. Володіння навичками впровадження та управління інноваційними проектами з метою створення умов для ефективного функціонування та розвитку підприємницьких і торговельних структур.

PH 21. Планувати і виконувати наукові дослідження, презентувати й обговорювати їх результати.

PH 22. Застосовувати сучасні дослідницькі технології та методи досліджень у сфері підприємництва і торгівлі.

PH 26. Прогнозувати процеси розвитку підприємницьких і торговельних структур.

З метою забезпечення кореляції визначених загальних і спеціальних (фахових, предметних) компетентностей з програмними результатами навчання використовуються таблиці, які відбивають нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання за даною освітньою програмою (**Таблиці 2, 3 Пояснювальної записки**).

СТРУКТУРА ОСВІТНІХ ПРОГРАМ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ

Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування»

спеціальність: 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

освітньо-професійна програма «Економіка та організація бізнесу»

Складові освітньо-професійної програми	Загальна кількість		Структура, %
	кредитів в ЄКТС	годин	
ЦИКЛ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ	90	2700	100
<i>ОСНОВНІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ</i>	67	2010	74,4
<i>ВИБІРКОВІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ</i>	23	690	25,6
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ:	90	2700	100

Шифр освітнього компонента	Складові освітньо-професійної програми	Загальна кількість		Форма контролю
		кредитів в ЄКТС	годин	
ОСНОВНІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ				
<i>ЦИКЛ ЗАГАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ</i>				
ЗП1	Соціальна відповідальність та цивільний захист	5	150	Екзамен
ЗП2	Економічна безпека	5	150	Залік
<i>ЦИКЛ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ</i>				
ПП1	Стратегічний менеджмент	5	150	Екзамен
ПП2	Управління бізнес-проектами	5	150	Екзамен
ПП3	Електронна комерція	5	150	Екзамен
ПП4	Бізнес-діагностика	5	150	Екзамен
ПП5	Економіка та організація діяльності підприємств	5	150	Екзамен
ПП6	Товарознавство	6	180	Екзамен
ПП7	Комплексний тренінг з підприємницької діяльності	4	120	Екзамен
<i>ЦИКЛ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ТА ДЕРЖАВНА АТЕСТАЦІЯ</i>				
ОК10	Переддипломна (наукова) практика	7	210	Звіт, залік
ОК11	Кваліфікаційна робота магістра	15	450	Кваліфікаційна робота
	ВСЬОГО ОСНОВНІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ	67	2010	
ВИБІРКОВІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ МАГ-МАЙНОР				
	Навчальні дисципліни за вибором студента I семестру	12	360	
	Навчальні дисципліни за вибором студента II семестру	7	210	
	Навчальні дисципліни за вибором студента III семестру	4	120	
	ВСЬОГО ВИБІРКОВІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ	23	690	
	ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ	90	2700	

VI. Форми атестації здобувачів

<p>Форми атестації здобувачів вищої освіти</p>	<p>Атестація за спеціальністю здійснюється у формі публічного захисту кваліфікаційної роботи за другим (магістерським) рівнем для присудження ступеня вищої освіти «магістр» за спеціальністю 076 «Підприємництво та торгівля»</p>
<p>Вимоги до кваліфікаційної роботи</p>	<p>Центральноукраїнський національний технічний університет розробляє та затверджує:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) положення про Екзаменаційну комісію (ЕК); 2) порядок перевірки кваліфікаційних робіт за другим (магістерським) рівнем для присудження ступеня вищої освіти «магістр» на плагіат; 3) нормативи унікальності текстів кваліфікаційних робіт за другим (магістерським) рівнем для присудження ступеня вищої освіти «магістр». <p>Атестація осіб, які здобувають ступінь магістра, здійснюється ЕК, до складу якої можуть включатися представники роботодавців та їх об'єднань.</p> <p>Атестація здійснюється відкрито і публічно.</p> <p>Кваліфікаційна робота магістра допускається до захисту перед ЕК за умови, якщо рівень її унікальності (оригінальності) відповідає нормативу, який офіційно затверджений Центральноукраїнським національним технічним університетом.</p> <p>Вимоги до кваліфікаційної роботи за другим (магістерським) рівнем для присудження ступеня вищої освіти «магістр»:</p> <p>Кваліфікаційна робота за другим (магістерським) рівнем для присудження ступеня вищої освіти «магістр» – це навчально-наукова робота здобувача, яка виконується на завершальному етапі здобуття кваліфікації магістра зі спеціальності 076 «Підприємництво та торгівля» для встановлення відповідності отриманих ним результатів навчання (компетентностей) вимогам стандартів вищої освіти. Вона є кваліфікаційним документом, на підставі якого ЕК визначає рівень теоретичної підготовки випускника, його готовність до самостійної роботи за фахом і приймає рішення щодо присвоєння відповідної кваліфікації та видачу диплому про вищу освіту.</p> <p>Кваліфікаційна робота за другим (магістерським) рівнем для присудження ступеня вищої освіти «магістр» є інструментом закріплення та демонстрації сформованих упродовж навчання загальних та спеціальних компетентностей відповідно профілю обраної спеціальності.</p> <p>Для оприлюднення та публічного ознайомлення зі змістом кваліфікаційних робіт, запобігання академічного плагіату кваліфікаційні роботи мають бути розміщені на офіційному сайті ЦНТУ.</p>

<p>Вимоги до публічного захисту (демонстрації)</p>	<p>До захисту кваліфікаційної роботи допускаються здобувачі, які виконали всі вимоги навчального плану, пройшли та захистили звіт з проходження переддипломної практики, стажування з фаху (для здобувачів денної форми навчання), у встановлений термін пройшли нормоконтроль.</p> <p>Магістрант захищає кваліфікаційну роботу публічно перед Екзаменаційною комісією, яка затверджена наказом ректора університету. Процедура захисту включає:</p> <ul style="list-style-type: none"> – оголошення рецензій, відгуку наукового керівника і рішення про допуск роботи до захисту; – виступ магістранта; – запитання до автора роботи; – відповіді магістранта; – обговорення на засіданні Екзаменаційної комісії результатів захисту робіт; – рішення Екзаменаційної комісії про оцінку роботи та присвоєння відповідної кваліфікації магістранту. <p>Для переконливості та підтвердження висновків та пропозицій доцільно представити ілюстративний матеріал, оформлений у вигляді схем, діаграм, графіків, таблиць, прикладів або фрагментів розрахунків, економіко-математичних моделей, а також презентації із використанням мультимедійних засобів. Представлений ілюстративний матеріал повинен відбивати зміст проведеного здобувачем дослідження, основні та найбільш важливі результати аналізу діяльності суб'єкта господарювання, сутність зроблених висновків та наданих пропозицій.</p>
---	---

VII. Вимоги до наявності системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти

Вимоги до наявності системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти визначаються відповідно до Європейських стандартів та рекомендацій щодо забезпечення якості вищої освіти (ESG) та статті 16 Закону України «Про вищу освіту». У ЦНТУ функціонує система забезпечення закладом вищої освіти якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості), яка передбачає здійснення таких процедур і заходів:

<p>Принципи та процедури забезпечення якості освіти</p>	<p><i>Принципи забезпечення якості освіти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • відповідальність за якість вищої освіти, що надається; • забезпечення якості відповідає різноманітності систем вищої освіти, закладів вищої освіти, програм і студентів; • забезпечення якості сприяє розвитку культури якості; • забезпечення якості враховує потреби та очікування студентів, усіх інших стейкхолдерів та суспільства в цілому. <p><i>Процедурами забезпечення якості освіти є:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • розробка стратегії і політики у сфері якості вищої освіти;
--	--

	<ul style="list-style-type: none"> • розробка механізму формування, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду освітніх програм; • розробка системи оцінювання знань здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних і педагогічних працівників та регулярного оприлюднення результатів таких оцінювань на офіційному веб-сайті ЦНТУ, на інформаційних стендах та в будь-який інший спосіб, згідно з розробленими та затвердженими правилами; • організація підвищення кваліфікації педагогічних, наукових і науково-педагогічних працівників; • формування необхідних ресурсів для організації освітнього процесу, у тому числі самостійної роботи студентів; • створення та функціонування інформаційних систем для ефективного управління освітнім процесом; • оприлюднення об'єктивної неупередженої інформації про освітні програми, ступені вищої освіти та кваліфікації; • розробка політики щодо ефективного запобігання та виявлення академічного плагіату у наукових працях здобувачів вищої освіти; • інших процедур і заходів.
<p>Моніторинг та періодичний перегляд освітніх програм</p>	<p>Про будь-які дії, заплановані або вжиті як результат моніторингу та перегляду освітньої програми, інформуються усі зацікавлені сторони.</p> <p>Регулярний моніторинг, перегляд і оновлення освітньої програми здійснюється з метою безперервного вдосконалення програми, забезпечення її відповідності потребам студентів і суспільства, гарантування відповідного рівня надання освітніх послуг, а також створення сприятливого й ефективного освітнього середовища для здобувачів вищої освіти. Це передбачає оцінювання:</p> <ul style="list-style-type: none"> • змісту програми в контексті останніх досліджень у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності, гарантуючи відповідність програми сучасним вимогам; • потреб суспільства, що змінюються; • навчального навантаження здобувачів вищої освіти, їх досягнень і результатів завершення освітньої програми; • ефективності процедур оцінювання студентів; • очікувань, потреб і задоволеності здобувачів вищої освіти змістом та процесом навчання; • навчального середовища відповідності меті і змісту програми; • якості сервісних послуг для здобувачів вищої освіти. <p>Програму регулярно переглядають і оновлюють, залучаючи до цього процесу здобувачів вищої освіти, роботодавців та інших стейкхолдерів.</p>

<p>Щорічне оцінювання здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних і педагогічних працівників ВНЗ</p>	<p>Оцінювання здобувачів вищої освіти базується на принципах студентоцентрованого навчання та передбачає наступне:</p> <ul style="list-style-type: none"> • оцінювачі (експерти) ознайомлені з існуючими методами проведення тестування та екзаменування і отримують підтримку для розвитку власних навичок у цій сфері; • критерії та методи оцінювання оприлюднюються в силабусах (робочих програмах) навчальних дисциплін, що дозволяє здобувачам вищої освіти заздалегідь ознайомитися з ними; • оцінювання здобувачів вищої освіти дозволяє продемонструвати ступінь досягнення ними запланованих результатів навчання; • оцінювання проводиться предметною комісією у складі не менше, ніж три особи; • процедури оцінювання здобувачів вищої освіти повинні враховувати пом'якшувальні обставини; • оцінювання здобувачів вищої освіти є послідовним, прозорим та проводиться відповідно до встановлених процедур; • наявність офіційної процедури розгляду апеляцій здобувачів вищої освіти. <p>З метою підвищення ефективності кадрового забезпечення науково-навчальної діяльності у ЦНТУ проводиться оцінювання науково-педагогічних працівників на основі:</p> <ul style="list-style-type: none"> • діючого Положення про порядок та основні кваліфікаційні вимоги при заміщенні посад науково-педагогічних працівників, розроблене відповідно до законів України «Про освіту», «Про вищу освіту» та «Порядку присвоєння вчених звань науковим і науково-педагогічним працівникам», затвердженого наказом МОН України № 13 від 14.01.2016 р. із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України від 06.02.2017 р. №174. Дане Положення визначає порядок та основні кваліфікаційні вимоги при заміщенні посад науково-педагогічних працівників у ЦНТУ, а саме: доцентів, професорів; • діючого Положення про порядок проведення конкурсного відбору на заміщення вакантних посад науково-педагогічних працівників та укладання з ними трудових договорів (контрактів) • періодичного проведення атестації науково-педагогічних працівників за останні 5 років роботи ЦНТУ на основі критеріїв, оприлюднених на офіційному веб-сайті ЦНТУ; • регулярного оприлюднення результатів таких оцінювань на офіційному веб-сайті ВНЗ.
<p>Забезпечення підвищення</p>	<p>Система підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників базується на Положенні про підвищення</p>

<p>кваліфікації науково-педагогічних та педагогічних працівників</p>	<p>кваліфікації науково-педагогічних працівників ЦНТУ, розробляється у відповідності з річним планом, діючою нормативною базою та будується на наступних принципах:</p> <ul style="list-style-type: none"> • обов'язковості та періодичності проходження стажування і підвищення кваліфікації; • прозорості процедур організації стажування та підвищення кваліфікації; • моніторингу відповідності змісту програм підвищення кваліфікації задачам професійного діяльності; • обов'язковості впровадження результатів підвищення кваліфікації в наукову та педагогічну діяльність; • оприлюднення результатів стажування та підвищення кваліфікації.
<p>Забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу</p>	<p>Вищий навчальний заклад забезпечує освітній процес необхідними та доступними для здобувачів вищої освіти ресурсами (кадровими, методичними, матеріальними, інформаційними та ін.) та здійснює відповідну підтримку студентів.</p> <p>При плануванні, розподілі та наданні навчальних ресурсів і забезпеченні підтримки здобувачів вищої освіти враховуються потреби різноманітного студентського контингенту (такого як студенти: з досвідом, заочної форми навчання, працюючі, іноземні, з особливими потребами) та принципи студентоцентрованого навчання. Внутрішнє забезпечення якості освіти гарантує, що всі необхідні ресурси відповідають цілям навчання, є загальнодоступними, а студенти поінформовані про їх наявність.</p>
<p>Забезпечення наявності інформаційних систем для ефективного управління освітнім процесом</p>	<p>З метою управління освітніми процесами розроблено ефективну політику в сфері інформаційного менеджменту та відповідну інтегровану інформаційну систему управління освітнім процесом. Дана система передбачає автоматизацію основних функцій управління освітнім процесом, зокрема: забезпечення проведення вступної компанії, планування та організація навчального процесу; доступ до навчальних ресурсів; обліку та аналізу успішності здобувачів вищої освіти; адміністрування основних та допоміжних процесів забезпечення освітньої діяльності; моніторинг дотримання стандартів якості; управління знаннями та інноваційний менеджмент; управління кадрами.</p>
<p>Забезпечення публічності інформації про освітні програми, ступені вищої освіти та кваліфікації</p>	<p>Достовірна, об'єктивна, актуальна, своєчасна та доступна інформація про освітню діяльність за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» публікується на сайті ЦНТУ, включаючи програми для потенційних здобувачів вищої освіти, студентів, випускників, інших стейкхолдерів і громадськості; критерії відбору на навчання; заплановані результати навчання за цими</p>

	<p>програмами; кваліфікації; використовувані процедури навчання, викладання та оцінювання; прохідні бали та навчальні можливості, доступні для студентів тощо.</p>
<p>Забезпечення ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату</p>	<p>Система забезпечення дотримання академічної доброчесності учасниками освітнього процесу, сформована в ЦНТУ, базується на таких принципах:</p> <ul style="list-style-type: none"> • дотримання загальноприйнятих принципів моралі; • демонстрації поваги до Конституції і законів України і дотримання їхніх норм; • поваги до всіх учасників освітнього процесу незалежно від їхнього світогляду, соціального стану, релігійної та національної приналежності; • дотримання норм законодавства про авторське право; • посилення на джерела інформації у разі запозичень ідей, тверджень, відомостей; • самостійного виконання індивідуальних завдань. <p>У випадку порушення принципів академічної доброчесності відповідні особи притягуються до відповідальності відповідно до законодавства та діючих у ЦНТУ положень та норм, зокрема Положення про процедуру впровадження антиплагіатної системи у Центральнотраїнському національному університеті.</p>
<p>Інші процедури і заходи</p>	<p>Вимоги до зарахування здобувачів: Конкурсний відбір здобувачів, його організація та проведення регламентуються Порядком прийому на навчання для здобуття вищої освіти в 2023 році (далі – Порядок), затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 15 березня 2023 року №276, а також Правилами прийому на навчання для здобуття вищої освіти до Центральнотраїнського національного технічного університету в 2023 році (далі – Правила), відповідно до яких набір на спеціальність 076 «Підприємництво та торгівля» освітнього рівня «магістр» здійснюється на конкурсній основі за результатами вступних випробувань у формі ЄВІ, ЄФВВ, фахового іспиту, співбесіди, вступного іспиту для іноземців, розгляду мотиваційних листів в передбачених цими Правилами та Порядком випадках. Посилання на Правила: http://www.kntu.kr.ua/doc/vstup/2023/pravila.pdf.</p> <p>Професійний профіль програми: програма пропонує комплексний підхід у сфері підприємництва, оволодіння ним через теоретичне та практичне навчання. Робиться акцент на здатності здійснювати організаційну, управлінську, науково-консультативну діяльність підприємств усіх форм власності. По завершенню навчання випускники-підприємці успішно реалізують набуті знання та вміння у практичній діяльності щодо ведення підприємницької діяльності.</p>

Випускники здатні виконувати професійні роботи за Державним класифікатором професій ДК 003: 2010 (Таблиці 4, 5 Пояснювальної записки)

VIII. Перелік нормативних документів, на яких базується освітньо-професійна програма

1. Закон «Про вищу освіту». URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
2. Закон «Про освіту» // База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
3. Наказ МОН України «Про особливості запровадження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» від 06. 11. 2015 № 1151. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1460-15>.
4. Національний класифікатор України: «Класифікатор професій» ДК 003:2010(Редакція від 30.11.2017)// База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va327609-10>.
5. Національна рамка кваліфікацій // База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п>.
6. Международная стандартная классификация образования 2011 (МСКО 2011) ISCED. Издано в 2013 г. Институтом Статистики ЮНЕСКО. URL: <http://www.uis.unesco.org/education/documents /isced-2011-en.pdf>.
7. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти, затверджені Наказом Міністерства освіти і науки України від 01 червня 2016 р. №600 (зі змінами)/ URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichnarada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini/metodichni-rekomendaciyi-vo>
8. Области образования и профессиональной подготовки 2013 (МСКО-О 2013) ISCED-F. Сопроводительное руководство к Международной стандартной классификации образования 2011. Опубликовано в 2014 г. Институтом Статистики ЮНЕСКО. URL: <http://www.uis.unesco.org/Education /Documents/isced-fields-of-education-training-2013.pdf>.
9. Порядок прийому на навчання для здобуття вищої освіти в 2023 році, затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 15 березня 2023 року №276 (zareestrovаний у Міністерстві юстиції України 28 березня 2023 року за № 519/39575).
10. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» (редакція від 30.11.2017)// База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-п>.
11. Правила прийому на навчання для здобуття вищої освіти до Центральноукраїнського національного технічного університету в 2023 році, затверджені рішенням Вченої ради ЦНТУ від 03 квітня 2023 р. (протокол №7). URL: <http://www.kntu.kr.ua/doc/vstup/2023/pravila.pdf>.
12. Проект Європейської Комісії «Гармонізація освітніх структур в Європі» (Tuning Educational Structures in Europe, TUNING). TUNING (для ознайомлення зі спеціальними (фаховими) компетентностями та прикладами стандартів. URL: <http://www.unideusto.org/tuningeu/>.

13. Стандарт вищої освіти за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» галузь знань 07 «Управління та адміністрування» для другого (магістерського) рівня вищої освіти. Затверджено наказом Міністерства освіти і науки України 10.07.2019 р. №961. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini/zatverdzeni-standarti-vishoyi-osviti>.
14. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG). К.: ТОВ «ЦС», 2015. 32 с.
15. Рашкевич Ю.М. Болонський процес та нова парадигма вищої освіти. URL: <file:///D:/Users/Dell/Downloads/BolonskyiProcessNewParadigmHE.pdf>.
16. Розвиток системи забезпечення якості вищої освіти в Україні: інформаційно-аналітичний огляд. URL: http://ihed.org.ua/images/biblioteka/Rozvitok_sisitemi_zabesp_yakosti_VO_UA_2015.pdf.

**Пояснювальна записка до освітньо-професійної програми «Економіка та організація бізнесу»
другого (магістерського) рівня галузі знань 07 «Управління та адміністрування»
за спеціальністю 076 «Підприємництво та торгівля»**

Таблиця 1

Матриця відповідності визначених компетентностей дескрипторам НРК

Класифікація компетентностей за НРК	Знання	Уміння	Комунікація	Автономія та відповідальність	
					Зн1. Спеціалізовані концептуальні знання, набуті у процесі навчання та/або професійної діяльності на рівні новітніх досягнень, які є основою для оригінального мислення та інноваційної діяльності, зокрема в контексті дослідницької роботи
Загальні компетентності					
ЗК 1. Здатність генерувати нові ідеї (креативність)	Зн1	Ум1, Ум2	К1	АВ1, АВ2	
ЗК 2. Здатність адаптуватися та проявляти ініціативу і самостійність в новій ситуації	Зн2	Ум1	К1	АВ1, АВ3	
ЗК 3. Вміння виявляти, ставити, вирішувати проблеми та приймати обґрунтовані рішення	Зн1, Зн2	Ум1, Ум2		АВ1	
ЗК 4. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети	Зн2	Ум1	К1	АВ2	
ЗК 5. Здатність до ефективної внутрішньої та зовнішньої комунікації	Зн1	Ум1	К1, К2	АВ2	
ЗК 6. Наполегливість та відповідальність щодо поставлених завдань і взятих обов'язків	Зн2	Ум1	К1	АВ2, АВ3	

ЗК 7. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт	Зн1	Ум2		АВ1
Спеціальні (фахові) компетентності				
СК 1. Здатність розробляти та реалізовувати стратегію розвитку підприємницьких і торговельних структур	Зн1, Зн2	Ум1	К1	АВ1, АВ2
СК 2. Здатність проводити оцінювання продукції, товарів і послуг в підприємницькій і торговельній діяльності	Зн1	Ум2		
СК 3. Здатність до ефективного управління діяльністю суб'єктів господарювання в сфері підприємництва й торгівлі	Зн1, Зн2	Ум1	К1	АВ1
СК 4. Здатність до вирішення проблемних питань і прийняття управлінських рішень у професійній діяльності	Зн2	Ум1	К1	АВ1
СК 5. Здатність до ініціювання та реалізації інноваційних проєктів в підприємницькій і торговельній діяльності	Зн1, Зн2	Ум1	К1	АВ1
СК 6. Здатність планувати і проводити наукові дослідження з використанням теоретичних та прикладних досягнень в сфері підприємництва й торгівлі	Зн1	Ум2		АВ3
СК 7. Здатність вирішувати задачі прогнозування процесів розвитку підприємницьких і торговельних структур із використанням економіко-математичних методів та інформаційних технологій	Зн1	Ум1		АВ1

Матриця відповідності визначених результатів навчання та компетентностей

Програмні результати навчання	Компетентності														
	Інтегрована компетентність	Загальні компетентності							Спеціальні (фахові) компетентності						
		ЗК1	ЗК2	ЗК3	ЗК4	ЗК5	ЗК6	ЗК7	СК1	СК2	СК3	СК4	СК5	СК6	СК7
1. Уміти продукувати нові ідеї щодо організації, розвитку та забезпечення діяльності підприємницьких і торговельних структур	+	+													
2. Вміти адаптуватися та проявляти ініціативу і самостійність в ситуаціях, які виникають у діяльності підприємницьких і торговельних структур за умов невизначеності та ризиків	+	+													
3. Визначати, аналізувати проблеми підприємництва й торгівлі та розробляти заходи щодо їх вирішення	+		+												
4. Вміти розробляти заходи матеріального і морального заохочення та застосовувати інші інструменти мотивування персоналу й партнерів для досягнення поставленої мети	+			+											
5. Застосовувати бізнес-комунікації для підтримки взаємодії з представниками різних професійних груп, з внутрішнім та зовнішнім середовищем суб'єкта господарювання у сфері підприємництва й торгівлі	+														

6. Виявляти наполегливість і відповідальність у прагненні досягти цілей підприємницької та/або інших видів діяльності	+																						
7. Вміти розробляти та впроваджувати заходи для забезпечення якості виконуваних робіт і визначати їх ефективність	+						+																
8. Вміти розроблювати та впроваджувати стратегічні плани розвитку підприємницьких і торговельних структур	+							+															
9. Виявляти навички вибору методів та інструментальних засобів стратегічного управління їх діяльністю	+																						
10. Уміти оцінювати за різними параметрами продукцію, товари, послуги, а також процеси, що відбуваються у підприємницьких і торговельних структурах та робити відповідні висновки для прийняття управлінських рішень	+																						
11. Розробляти і приймати рішення, спрямовані на забезпечення ефективності діяльності суб'єктів господарювання у сфері підприємницької і торговельної діяльності	+																						+
12. Здійснювати фінансово-економічний аналіз господарської діяльності підприємства і знаходити оптимальні шляхи підвищення ефективності його діяльності	+																						+

20. Володіння навичками впровадження та управління інноваційними проектами з метою створення умов для ефективного функціонування та розвитку підприємницьких і торговельних структур	+																		+			
21. Планувати і виконувати наукові дослідження, презентувати й обговорювати їх результати	+																			+		
22. Прогнозувати процеси розвитку підприємницьких і торговельних структур	+																					+

Нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач	Програмні результати навчання	Шифр освітніх компонент												
		ЗП1	ЗП2	ПП1	ПП2	ПП3	ПП4	ПП5	ПП6	ПП7	ОК10	ОК11		
I. Цикл загальної підготовки														
1. Здатність генерувати нові ідеї (креативність)	Уміти продукувати нові ідеї щодо організації, розвитку та забезпечення діяльності підприємницьких і торговельних структур										+	+		
2. Здатність адаптуватися та проявляти ініціативу і проваляти ініціативу і самостійність у діяльності підприємницьких і торговельних структур за умов невизначеності та ризиків	Вміти адаптуватися та проявляти ініціативу і самостійність в ситуаціях, які виникають у діяльності підприємницьких і торговельних структур за умов невизначеності та ризиків											+		+
3. Вміння виявляти, ставити, вирішувати проблеми та приймати обґрунтовані рішення	Визначати, аналізувати проблеми підприємництва і торгівлі та розробляти заходи щодо їх вирішення	+	+							+				
4. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети	Вміти розробляти заходи матеріального і морального заохочення та застосовувати інші інструменти мотивування персоналу й партнерів для досягнення поставленої мети									+		+		
5. Здатність до ефективної внутрішньої та зовнішньої комунікації	Застосовувати бізнес-комунікації для підтримки взаємодії з представниками різних професійних груп, з внутрішнім та зовнішнім середовищем суб'єкта господарювання у сфері підприємництва і торгівлі										+			

	<p>Використовувати інформаційні технології у бізнесі а також організувати і виконувати ділові операції та угоди із застосуванням електронних засобів</p> <p>Здійснювати теоретичні та прикладні дослідження у сфері підприємницької і торговельної діяльності з використанням сучасних методів та технологій</p> <p>Вміти застосовувати інструменти конкурентного аналізу, досліджувати та підвищувати рівень конкурентоспроможності суб'єкта господарювання</p>												
<p>4. Здатність до вирішення проблемних питань і прийняття управлінських рішень у професійній діяльності</p>	<p>Вміти вирішувати проблемні питання, що виникають у діяльності підприємницьких і торговельних структур за умов невизначеності та ризиків</p> <p>Виявляти базові уміння в дослідженні й аналізі ризиків і загроз у підприємстві й торгівлі</p> <p>Володіти навичками планування та організації заходів щодо забезпечення економічної безпеки суб'єкта господарювання</p> <p>Застосовувати нормативну документацію, національні та міжнародні законодавчі акти з питань підприємництва і торгівлі</p>	+	+	+		+				+			

5. Здатність ініціювання та реалізації інноваційних проєктів підприємницькій і торговельній діяльності	Володіння навичками впровадження та управління інноваційними проєктами з метою створення умов для ефективного функціонування та розвитку підприємницьких і торговельних структур											+
6. Здатність планувати і проводити наукові дослідження з використанням теоретичних та прикладних досягнень у сфері підприємництва і торгівлі	Планувати і виконувати наукові дослідження, презентувати й обговорювати їх результати											+
7. Здатність вирішувати задачі прогнозування процесів розвитку підприємницьких і торговельних структур	Прогнозувати процеси розвитку підприємницьких і торговельних структур											+

**Галузі економіки, в яких фахівець рівня «магістр»
спеціальності 076 «Підприємництво та торгівля»
здатен до роботи (за Державним класифікатором видів економічної
діяльності ДК 009:2010)**

Код	Назва	NACE (Rev. 1.1)	ISIC (Rev. 4)
46.1	Оптова торгівля за винагороду чи на основі контракту		461
46.90	Неспеціалізована оптова торгівля	51.90	4690
47.1	Роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах		471
47.5	Роздрібна торгівля іншими товарами господарського призначення в спеціалізованих магазинах		475
56.10	Діяльність ресторанів, надання послуг мобільного харчування	55.30	5610
70.10	Діяльність головних управлінь (хед-офісів)	74.15*	7010
70.22	Консультавання з питань комерційної діяльності й керування	74.14*	7020*
72.20	Дослідження й експериментальні розробки у сфері суспільних і гуманітарних наук	73.10* 73.20*	7220 7220
73.20	Дослідження кон'юнктури ринку та виявлення громадської думки	74.13	7320
74.90	Інша професійна, наукова та технічна діяльність, н.в.і.у.	63.40* 74.14*	7490* 7490*
82.99	Надання інших допоміжних комерційних послуг, н.в. і. у.	75.13*	8299
84.13	Регулювання та сприяння ефективному веденню економічної діяльності	75.13*	8413*
94.11	Діяльність організацій промисловців і підприємців	91.11	9411
94.99	Діяльність інших громадських організацій, н.в. і. у.	91.33	9499
96.0	Надання інших індивідуальних послуг		960

**Професійні назви робіт, які здатний виконувати фахівець рівня «магістр»
спеціальності 076 Підприємництво та торгівля
(за Державним класифікатором професій ДК 003:2010)
ОПП «Економіка та організація бізнесу»**

Шифр професійної роботи	Назва професійної роботи	Професійна назва роботи
1210	Керівники підприємств, установ та організацій	Генеральний директор (голова, президент, інший керівник) об'єднання підприємств (асоціації, корпорації, концерну, радіокомпанії, телекомпанії, телерадіокомпанії, телерадіо-, інформаційного агентства і т. ін.) Голова колективного господарства Директор (начальник, інший керівник) підприємства Директор відділення Директор лабораторії Директор представництва Директор філіалу Керівник підрозділу юридичної особи, що здійснює діяльність з управління активами Керуючий готельним господарством Керуючий підприємством харчування Начальник дослідної організації Начальник управління Начальник філіалу Президент компанії
122	Керівники виробничих та інших основних підрозділів	Керуючий відділенням Начальник відділу Начальник проектно-кошторисного бюро (групи) Директор з виробництва Начальник управління
1224	Керівники виробничих підрозділів в оптовій та роздрібній торгівлі	Завідувач підприємства роздрібною торгівлю Завідувач секції Керівник торговельно-економічної місії
1225	Керівники виробничих підрозділів у закладах ресторанного господарства, готелях та інших місцях розміщення	Завідувач виробництва Завідувач підприємства громадського харчування
1226	Керівники виробничих підрозділів на транспорті, в складському господарстві та зв'язку	Головний директор програм Завідувач складу Завідувач центрального складу Начальник бази (виробничого обслуговування, резерву, здавальної та ін.)

1229	Керівники інших основних підрозділів	Виконавчий директор Фонду Головний консультант Директор департаменту Директор департаменту біржових операцій та електронного забезпечення Директор департаменту організації роботи органів управління фондової біржі Завідувач відділу (самостійного) Завідувач відділу (у складі управління) Керівник групи Керівник апарату Начальник (завідувач) підрозділу Начальник головного управління Начальник управління Завідувач відділу Начальник відділу
123	Керівники функціональних підрозділів	Головний економіст Директор фінансовий Директор з економіки Завідувач каси Начальник управління Директор комерційний Начальник комерційного відділу Начальник управління Головний інженер проекту Головний товарознавець Начальник бюро
13	Керівники малих підприємств без апарату управління	Голова кооперативу (товариства, колективної ферми т. ін.) Голова кооперативу промислового підприємства Директор (керівник) малого промислового підприємства (фірми) Директор (керівник) малої торговельної фірми Керуючий магазином Комерсант Директор (керівник) малого підприємства (транспортного, складського) Директор малої фірми (страхової, аудиторської, рекламної т. ін.) Керуючий агентством (страховим, торговельним, нерухомості, рекламним і т. ін.) Директор (керівник) малого підприємства (у сфері охорони здоров'я, освіти, культури і т. ін.) Завідувач залу
1451	Менеджери (управителі) у торгівлі транспортними засобами та їх ремонті	Менеджер (управитель) в торгівлі транспортними засобами
1452	Менеджери (управителі) в оптовій торгівлі та посередництві у торгівлі	Менеджери (управителі) в оптовій торгівлі та посередництві у торгівлі

1453	Менеджери (управителі) в роздрібній торгівлі побутовими та непродовольчими товарами та їх ремонті	Менеджери (управителі) в роздрібній торгівлі побутовими та непродовольчими товарами та їх ремонті
1453.1	Менеджери (управителі) в роздрібній торгівлі побутовими товарами	Менеджери (управителі) в роздрібній торгівлі побутовими товарами
1453.2	Менеджери (управителі) в роздрібній торгівлі непродовольчими товарами	Менеджери (управителі) в роздрібній торгівлі непродовольчими товарами
1454	Менеджери (управителі) в роздрібній торгівлі продовольчими товарами	Менеджери (управителі) в роздрібній торгівлі продовольчими товарами
1475	Менеджери (управителі) з права, бухгалтерського обліку, досліджень ринку, вивчення суспільної думки консультацій з питань комерційної діяльності та управління	Менеджер (управитель) з логістики Менеджер (управитель) із збуту
1479	Менеджери (управителі) з надання інших послуг юридичним особам	Менеджер (управитель) з організації консультативних послуг